

UKARA ASERTIF SAJRONE AKUN INSTAGRAM @YOWESSORY,

Nilasari Oris Safitri

Jurusan S1 Pendidikan Bahasa dan Sastra Daerah, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Surabaya
nilasarisafitri16020114049@mhs.unesa.ac.id

Dr. Surana, S. S., M. Hum.

Dosen S1 Pendidikan Bahasa dan Sastra Daerah, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Surabaya

ABSTRAK

Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif minangka perangan tindak tutur kang isih ngrembaka ing urip bebrayan. Ing perkembangan jaman kang sansaya maju, basa jawa uga bisa tetep eksis ngetutake lakune jaman. Kayata akun *instagram @yowessory* kang migunakake ukara-ukara basa jawa sabendina kanggo nuturake samubarang kang dirasa bener lan lan menehi informasi. Ancas saka panliten iki yaiku kanggo ngandharake lan njlentrehake jinis Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif adhedhasar saka legeyane panutur lan pananggape mitra tutur. Sajrone panliten iki teori kang digunakake yaiku teori pragmatik, lan kanggo merangake jinis e nggunakake teori tindak tutur Searle. Metodhe kang digunakake yaiku metodhe panliten deskriptif kualitatif. Sumber dhata sajrone panliten iki yaiku maneka warna tuturan saka akun *instagram @yowessory*. Wujud dhata panliten awujud ukara-ukara kang dituturake dening panutur lan mitra tutur. Tatacara nglumpukake dhata nggunakake metodhe *screenshot*, maca, lan nulis. Dhata kang disuguhake kanthi cara informal.

Asile saka panliten iki saka postingan tanggal 18 maret 2019 nganti 6 April 2020 ana 132 tuturan awujud ukara kang nuwuhake wujud tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif sajrone akun *instagram @yowessory*. Banjur tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif sajrone akun *instagram @yowessory* kaperang miturut jenis e tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif ana 6 yaiku (1) Nyatakake (*menyatakan*), (2) Menehi Pamanggih (*mengusulkan/memberi pendapat*), (3) Menehi Ngerti (*Memberi tahu*), (4) Nglaporake (*melaporkan*), (5) Sambat (*mengeluhi*), (6) Umuk (*membual*). Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif nyatakake ana 16 tuturan, Menehi Pamanggih ana 13 tuturan, Menehi ngerti ana 46 tuturan, Nglaporake ana 5 tuturan, Sambat 32 tuturan, Umuk ana 20 tuturan. Adhedhasar legeyane panutur ana 4 jenis yaiku kanthi cara langsung cetha, langsung ora cetha, ora langsung cetha, lan ora langsung ora cetha. Adhedhasar pananggape mitra tutur ana loro, kanthi cara ditampa lan ditampik. Saka dhata kang ana nuduhake yen basa jawa ora ketinggalan jaman, masia saiki ana *trend akun instagram* basa jawa isih bisa melu ngeksis.

Tembung wigati: Ukara asertif, jenis, fungsi, kahanan sosial.

PURWAKA

1.1 Landasan Panliten

Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif minangka perangan tindak tutur kang isih ngrembaka ing urip bebrayan. Ing perkembangan jaman kang sansaya maju, basa jawa uga bisa tetep eksis ngetutake lakune jaman. Kayata akun *instagram @yowessory* kang migunakake ukara-ukara basa jawa sabendina kanggo nuturake samubarang kang dirasa bener lan lan menehi informasi. Tindak tutur ilokusi yaiku tindak tutur kang nduweni fungsi ngandharake kanthi

maksud gawe nglakokake tindakan kang pingin dicapai dening panutur nalikane nuturake marang mitra tutur. Miturut (Wijana, 1996) Tindak tutur ilokusi minangka tuturan kang uga nduweni fungsi awèh pawarta supaya bisa ditindakake kanggo nindakake samubarang saka panutur marang mitra tutur.

Pacaturan yaiku kagyan cecaturan kang nduweni ancas ngandhani utawa menehi kawruh marang wong liya kanthi nuduhake babagan kang luwih apik saka isi pitutur kasebut lan diarani nuturi utawa ngandhani (Widada, 2001:807). Sajrone

nindhakake pacaturan mbutuhake basa. Basa minangka alat interaksi sosial utawa alat komunikasi manungsa. Ing saben pacaturan, manungsa ngaturake informasi utawa warta kang ana pikirane, ide, niat, perasaan, lan emosi. Miturut pengalaman kang nyata, basa kasebut mesthi muncul kanthi bentuk tuturan individu utawa tindak tutur. Pramila saben sinau babagan struktur basa kudu diwiwiti saka mbiji tindak tutur wicara. Tindak tutur mujudake wujud konkrit fungsi basa, kang dadi dhasar kajian pragmatik (Rahardi, 2005). Pragmatik ngandharake ngenani hubungan tindak basa lan konteks arupa papan panggonan, wektu, kahanan lan anane hubungan antarane makna lan kahanan.

Anane perkembangan teknologi kang saya maju duweni pengaruh kang gedhe agawe masyarakat utamane sajrone nggunaaake teknologi lan informasi. Jaman saiki manungsa luwih umum nyampeake informasi lan uga weruh berita-berita anyar ing medhia sosial kanthi nggunaaake ragam basa tulis amarga cara kuwi dianggep luwih cepet utawa *up to date*. Amarga, Ing jaman saiki, informasi luwih gampang di *update*. Lewat media sosial kabeh bisa di mangerteni, amarga saben dina manungsa mbukak *Hp (handphone)*. Sajrone ngandarake bab, manungsa nggunaaake akeh basa, ana basa Indonesia, basa Inggris, basa Jawa lan liya-liyane. Uga ana akeh medhia sosial kang ana ing play store utawa aplikasi kang di gunaaake dening masyarakat yaiku ana *WA (WhatsApp)*, *LINE*, *Shopee*, lan isih akeh banget liyane. Salasawijine medhia sosial kang lagi digandrungi masyarakat Indonesia yaiku *instagram*. Amarga sajrone aplikasi *instagram* bisa ngamot foto lan video kang narik kawigaten, uga ana TV, manungsa bisa nuduhake kagiyatan urip e lumantar *instagram* marang wong liya uga bisa dadi medhia ngasilake dhuwit.

Akun *@yowessory* salasawijine akun kang nduweni isi ukara-ukara asertif kang ngibur masyarakat utamane kang lagi ceklek ati amaga tresnane pedhot. Uga ana ne sindiran-sindiran kang narik kawigatene masyarakat agawe panliti nlti babagan kasebut. Utamane ngenani tindak tutur nuduhake sajrone akun *instagram @yowessory*. Sajrone *Instagram* akeh banget akun-akun, wiwit akun pribadhi, akun dodolan, akun gosip nganti akun dhagelan tuladhane *@dagelan_jowo @kethoprak_jowo @yowessory*. Bukti yen akun *instagram* ing jaman saiki digandrungi akeh

masyarakat utamane ing masyarakat Indonesia. Kebukti yen kang melu langganan ing sajrone akun *instagram @yowessory* nganti ana setengah yuta. Akun *instragam @yowssory* kang ngemot tema nuduhake ngenani babagan ing sajrone postingane akeh banget babagan kang gandhut tindak tutur nuduhake. Tindak tutur nuduhake/asertif sajrone akun *instagram @yowessory* bisa narik kawigaten masyarakat, amarga sambung kalian kahanan urip e masyarakat lan tuturane uga pas, apa maneh nalikane ngenani babagan tresna. Panliten iki cocok banget, gawe mangerteni anane tindak tutur asertif sajrone *caption* (katrangan) lan gambar-gambar sajrone *akun instagram @yowessory*

Tuladhane dhata : (20)

@yowessory: Jane meh ngomong kangen, paling kowe yo ra nggagas to? Wong ilang wae ra digoleki og.. ha ha ha

“sebenarnya ingin bilang kangen, paling kamu juga tidak perduli kan? Orang hilang saja tidak dicari kok.. hahaha”

@emar.l: Pengen ngetag doi ning samar ra digagas, malah soyo isin pie..

“Ingin nandai dia tapi takut tidak perduli, jadi semakin malu gimana..”

<https://www.instagram.com/p/B90vv5OAltS/>

(diakses 6 april 2020) *postingan* 17 maret 2020

Saka tuladha dhata ing nduwur nuduhake yen objek iki patut diteliti amarga tindak tutur aserti isih ngrembaka ing sajrone urip bebrayan, kabukti saka dhata kasebut. Sajrone nganalisis utawa mangerteni makna saka akun *instagram @yowessory* dibutuhake teori kang cocok yaiku teori pragmatik. Amarga pragmatik ngandharake ngenani hubungan tindak basa lan konteks arupa papan panggonan, wektu, kahanan lan anane hubungan antarane makna lan kahanan. Unsur-unsur kang kalebu sajrone Pragmatik yaiku deiksis, implikatur, presuposisi utawa praanggapan, tindhak basa lan uga konteks (Sudrajat, 2008 : 121). Miturut Jacob (sajrone Rahardi, 2005 :

49) uga nduweni pendhapat yen pragmatik yaiku ilmu basa kang nyinaoni kahanan kanthi cara nggunaaake basa kang adhedhasar ditamtuake dening konteks. Sajrone tindhak tutur kaperang ana telu, yaiku tindak tutur lokusi, ilokusi lan perlokusi. Sajrone panliten iki panliti bakal nliti tindak tutur ilokusi asertif sajrone akun *instagram @yowessory*. Dadi bab kang bakal diandharake yaiku ukara-ukara asertif kang diposting akun *instagram @yowessory* minangka panutur, komentar-komentar masyarakat sajrone postingan photo kasebut minangka mitra tutur.

Punjere Panliten

Saka lelandhesan ing dhuwur undheran panliten sajrone panliten iki yaiku:

- 1) Kepiye wujud ukara tindak tutur asertif sajrone akun *instargam @yowessory*?
- 2) Apa wae jinis tidak tutur asertif sajrone akun *instagram @yowessory* adhedhasar legeyane panutur?
- 3) Apa fungsi tindak tutur asertif adhedhasar tuturan panutur tumrap mitratutur (masyarakat) sajrone akun *instagram @yowessory*?

Ancase Panliten

Saka undheran panliten ing dhuwur, sajrone panliten iki nduweni ancas kanggo:

- 1) Mangerteni kepiye wujud ukara tindak tutur asertif sajrone akun *instagram @yowessory*
- 2) Supaya bisa mangerteni ana apa wae jinis tindak tutur asertif adhedhasar legeyane panutur sajrone akun *instagram @yowessory*
- 3) Supaya bisa mangerteni apa wae fungsi tindak tutur asertif andhedhasar tuturan panutur tumrap mitra tutur (masyrakat) sajrone akun *instagram @yowessory*

Paedah Panliten

Adhedhasar ancasa panliten kasebut, panliten iki diarepake bisa nuwuhake paedah praktis lan teoritis.

- (1) Paedah teoritis

Panliten iki diajab bisa nambah pengetahuan ngenani ilmu pragmatik lan kajian tindak tutur, uga bisa migunani kanggo panyengkuyung ngrembakane

ilmu pragmatic lan kajian tindak tutur, utamane tindak tutur asertif kang ana sajrone akun *Instagram "yowessory"*.

- (2) Paedah praktis

Paedah kanthi praktis yaiku saka panliten iki dikarepake bisa menehi paedah tumrap materi ajar Basa Jawa ing Sekolah. Panliten iki uga bisa kanggo dhasar pasinaon pamaos sajrone nyinaoni Basa Jawa mligine bab wicara Jawa, Uga nguweni wawasan lan pemahaman ngenani tuturan-tuturan kang ngandhut bab ukara asertif. Amarga nalikane cecaturan karo sapa wae lan nemoni tuturan kang ngandhut perangan saka tindak tutur asertif bisa mangerteni lan paham apa kang dimaksud lan tujuwan lawan tutur kanthi cara becik.

Panjltrehan Tembung

Sajrone panliten iki nggunaaake tetembungan antarane yaiku:

- (1) Tindak tutur

Austin (1962: 94-107) njlentrehake yen tindak tutur kaperang dadi telu tindakan yaiku tindak tutur lokusi, tindak tutur ilokusi, tindak tutur perlokusi.

- (2) Pacaturan

Pacaturan yaiku kagayatan cecaturan kang nduweni ancas ngandhani utawa menehi kawruh marang wong liya kanth nuduhake babagan kang luwih apik saka isi pitutur kasebut lan diarani nuturi utawa ngandhani (Widada, 2001:807)

- (3) Tindak tutur Ilokusi

Miturut (Wijana, 1996) Tindak tutur ilokusi minangka tuturan kang uga nduweni fungsi aweh pawarta supaya bisa ditindakake kanggo nindakake samubarang saka panutur marang mitra tutur. Tindak tutur ilokusi yaiku tindak tutur kang nduweni fungsi ngandharake kanthi maksud gawe nglakokake tindakan kang pingin dicapai dening panutur nalikane nuturake marang mitra tutur.

- (4) Ukara asertif

Ukara asertif kalebu tindak tutur kang nduweni ancas kanggo menehi ngerti, menehi pamanggih, sambat, umuk, nuduhake, nyatakake, lan ngandhani samubarang kang diarani luwih pener lan bener apaanane panutur marang mitra tutur.

(5) Instagram

Akun Instagram @yowessory minangka salasawijine akun medhia sosial kanggo ngandharake pawarta lan nuwuhake kreativitas supaya narik kawigaten pamaca kanggo ngetrepake tuindhak becik sajrone urip bebrayan sabendina.

TINTINGAN KAPUSTAKAN

Tintingan kapustaan bakal ngandharake ngenani konsep-konsep kang digawe sajrone nlti tidak tutur ilokusi nuduhake/asertif. Andharan konsep bakal dadi panyengkuyung sajrone panliten ing ngisor iki.

Panliten Saemper

Ana ing bab panliten saemper bakal ngandharake ngenani panliten sadurunge kang meh padha karo panliten kang saemper arep ditliti mahasiswa Universitas Negeri Surabaya yaiku kang kapisan asil panliten saka Ekawati (2016) *‘Tindak Tutur Ilokusi Dakwah K.H. Anwar Zahid Sajrone Pengajian Umum Ing Desa Kanorejo Kecamatan Rengel Kabupaten Tuban’*. Asil panliten iki ngasilake bab jinise tindak tutur ilokusi kang kaperang ana loro yaiku tindak tutur ilokusi asertif lan tindak tutur ilokusi ekspresif. Kang kalebu jinis tindak tutur ilokusi asertif yaiku tindak tutur asrtif menyatakan (ngandhani), asertif menyatakan (micara), asetif menyarankan (menehi anjuran), asertif melaporkan (pawarta) lan asertif membanggakan. Dene kang kalebu jinise tindak tutur ilokusi ekspresi yaiku ana tindak tutur ekspresi nesu lan tindak tutur ekspresi ngakoni utawa mengakui.

Banjur panliten kaping loro kang saemper yaiku panliten saka Rizqian (2017) *‘Tindak Tutur Ilokusi Dakwah K.H. Ghofur Sajrone Pengajian Umum Ing*

Wewatesane Paliten

Kanggo matesi supaya panliten iki ora ngladrah lan fokus marang topik judhul. Wewatesane panliten sajrone paliten iki yaiku ngenani bab ukara asertif basa kang ana ing sajrone akun instagram @yowessory, ngenani tindak tutur nuduhake antarane panutur lan mitratutur sajrone akun instagram @yowessory lan konteks kang sajronne tuturan kasebut.

Desa Putat Kecamatan Turi Kabupaten Lamongan’. Asil saka panliten iki ngasilake perangan jinise tindak tutur ilokusi asertif ngandhani, asertif micara, asertif menehi piwulang, asertif nglaporake, ngunggug. Tindak tutur ilokusi ekspresif, yaiku tindak tutur ekspresi nesu, ngakoni. Tindak tutur ilokusi direktif, komisif, deklaratif. Fungsi tindak tutur ilokusi Kompetetif kaperang ana telu yaiku fungsi tindak tutur ilokusi kompetetif mrintah, kompetetif njaluk, kompetetif janji.

Panliten kaping lima yaiku panliten kanga padha topik e ananging beda objek kang diteliti yaiku panliten saka Novi Indria (2020) kanthi judhul *‘Tindak Tutur Asertif ing Pasar Songgolangit, Banyudono, Kabupaten Ponorogo’*. Sajrone panliten iki njlentrehake ngenani jinise tindak tutur asertif adhedhasar legeyane panutur lan pananggape mitra tutur. Alesan panliti nlti bab kasebut amarga tindak tutur asertif isih ngrembaka ing bebrayan utamane ing Pasar Songgolangit. Teori kang digunakake yaiku teori tindak tutur miturut Searle. Asil saka panliten iki adhedhasar legeyane panutur diperang dadi papat yaiku kanthi cara blaka langsung, blaka ora langsung, ora blaka langsung, jinis iki diperang dadi sangalas.

Banjur pananggape mitra tutur kaperang loro yaiku ditampa lan ditampik.

Saperangan panliten kang wis ditindhakake ing ndhuwur ngenani babagan tindak tutur kang nggunaake titingan pragmatik lan digayutake marang kahanan sosial masyarakat. Mula ing panliten iki bakal ditindhakake panliten ngenani ukara asertif nuduhake sajrone akun instagram @yowessory kang nggunaake dhata apa anane sajrone urip bebrayan kang arupa postingan kanti wujud ukara.

Konsep-Konsep ing Panliten iki

Sajrone bab iki bakal ngandharake saperangan konsep lan teori kang digunakake minangka landhesan panliten. Teori kasebut yaiku teori kang gegayutan karo tindak tutur ilokusi utamane pangertene pragmatik, tindak tutur, jinis tindak tutur.

Basa

Basa minangka alat interaksi sosial utawa alat komunikasi manungsa. Ing saben pacaturan, manungsa ngaturake informasi utawa warta kang ana pikirane, ide, niat, perasaan, lan emosi. Miturut pengalaman kang nyata, basa kasebut mesthi muncul kanthi bentuk tuturan individu utawa tindak tutur..

Pragmatik

Tindak tutur mujudake wujud konkrit fungsi basa, kang dadi dhasar kajian pragmatik (Rahardi, 2005). Pragmatik ngandharake ngenani hubungan tindak basa lan konteks arupa papan panggonan, wektu, kahanan lan anane hubungan antarane makna lan kahanan. Unsur-unsur kang kalebu sajrone Pragmatik yaiku deiksis, implikatur, presuposisi utawa praanggapan, tindhak basa lan uga konteks (Sudrajat, 2008 : 121).

Miturut Leech (sajrone Rahardi, 2005 : 48) pragmatik yaiku cabang ilmu linguistik kang diwiwiti liwat dasar pemahaman saka kepiye basa kang digunaake sajrone cetaturan. Sabanjure, Parker

(sajrone Rahardi, 2005 : 48) nambahake yen pragmatik lumatar bukune kanthi judhul *Linguistic for Non-Linguistical*, yen pragmatik minangka cabang ilmu basa kang nyinaoni struktur basa kanthi cara eksternal. Yaiku kepiye satuan linguistik tertamtu digunaake sajrone cetaturan satenan e. miturut Jacob (sajrone Rahardi, 2005 : 49) uga nduweni pendhapat yen pragmatik yaiku ilmu basa kang nyinaoni kahanan penggunaan basa kang adhedasar ditentuake dening konteks.

Tindak Tutur

Tindak tutur utawa *speech act* yaiku bagean sajrone pragmatik saengga dadi pusat ing kajian pragmatik. Tindak tutur minangka dhasar kanggo nganalisis topik pragmatik liyane kayata presuposisi, prinsip kerjasama, lan prinsip kesopanan. Tindak tutur nduweni macem-macem wujud kanggo ngandharake kekarepan. Sajrone wacana lisan kang asipat dialogis (cecaturan), makna-makna tuturan ora amung ditemtoake dening aspek-aspek formal basa (ukara), liyane kuwi uga ana konteks situasional. Gumperz (sajrone Lubis, 1993:68) ngandharake masalah kasebut, kayata kutipan ing ngisor iki:

“Conversation inference, as I use the term is the situated or context bound prices interpretation, by means of which paticipants in a exchange asses other’s intention, and on which they base responses”

Miturut Gumperz, inferensi cecaturan yaiku proses interpretasi yang ditamtoake dening kahanan lan konteks. Kanthi cara iku, mitra tutur bisa mangerteni maksud saka panutur, lan awewh pananggap.

Sajrone cecaturan ana interaksi verbal kang nglibatake faktor-faktor kang ana ing sanjabane basa,

yaiku: panutur, mitra tutur, pokok cecaturan lan papan wektu dumadine cecaturan (Surana, 2017:87). Miturut Poedjosoedarmo Konteks tuturan diarani kompenen tutur kang kaperang ana 13 yaiku: (1) Pribadhi panutur utawa wong kapisan, (2) Mitra tutur, (3) anane wong katelu, (4) Maksud/ kekarepan Panutur, (5) Emosi panutu, (6) Nada kahanan tuturan, (7) Pokok tuturan, (8) urutan cecaturan, (9) Betuk Wacana, (10) Sarana panutur, (11) Adegan cecaturan, (12) Kahanan cetaturan, lan (13) Norma basa liyane. Dene Konteks karo aspek-aspek kahanan tuturan adhedhasar Leech (Sajrone Surana 2017:86) yaiku ngenani 5 bab kang arupa kriteria sajrone studi variasi basa yaiku (1) Panutur lan mitra tutur, (2) konteks tuturan, (3) Maksud tuturan, (4) Tuturan minangka bentuk legeyan utawa kagyan, lan (5) tuturan minangka prodhuk tindak verbal.

Kabeh kedadeyan sajrone panutur winates ing sajrone kagyan utawa aspek-aspek kagyan kanthi cara langsung kang diatur ing sajrone kaidah utawa norma kanggo panutur. Mula, tindakan arupa karkteristik tuturan sajrone cecaturan. Ing sajrone tindak tutur, luwih dideleng makna utawa makna tuturan sajrone tindak tutur. Ukara "panas banget ing kene!" Bisa duweni macem-macem makna ing macem-macem kahanan. Bisa uga yen panutur mung nyatakake kanyatan kahanan hawa kasebut ing wektu kasebut, njaluk wong liya mbukak jendhela utawa nguripake kipas angin, utawa malah protes. Pramila, ilmu pragmatik, kalebu tindak tutur kang dibutuhake ing sajrone cecaturan amarga wong asring ngadhepi kebutuhan kanggo ngerti lan nggunakake macem-macem jinis tindak tutur, ing ngendi saben jinis kasebut bisa diwujudake lumantar macem-macem strategi.

Jinise Tindak Tutur

Austin (1962:94-107) njlentrehake yen tindak tutur kaperang dadi telu tindakan yaiku tindakan nginformasiake utawa nyataake kekarepan "*The act of saying something*", kang diarani tindak tutur lokusi tindakan kang ngarepake mitra tutur gawe nglakoake kekarepan. "*The act of doing something*" utawa tindak tutur ilokusi yaiku tindakan kang nguweni pengaruh marang mitra tutur utawa ngarpake anane reaksi utawa efek utawa hasil tertamtu saka mitra tutur. "*The act of affecting someone*" utawa tindak tutur perlokusi.

Lokusi

Tindak tutur lokusi yaiku tumindhak kanggo nyataake kekarepan. Tindak lokusi ketok nalikane panutur nuturake tuturan utawa pernyataan. Miturut Levinson (sajrone Cahyono, 1995:224) tindak tutur lokusi (locutionary act) yaiku ujaran tembung utawa ukara kanthi makna utawa acuan tertamtu. Chaer lan Leonie (2010: 53) nyataake yen tindak tutur lokusi yaiku tindak tutur kang nyataake kekarepan sajone arti "ngomong" utawa tindak tutur sajrone bentuk ukara kang duweni makna lan bisa dipahami. Bisa dimangerteni yen tindak tutur lokusi nduweni fungsi kanggo nyataake utawa nginformasiake kekarepan, yaiku ngomongake babagan kanthi makna tembung lan makna kalimat jumbuh karo makna tembung kuwi dhewe marang mitra tutur.

Ilokusi

Miturut Austin (sajrone Tarigan, 2009:109) njlentrehake yen tindak tutur ilokusi yaiku carane panutur nindhake tumindak sajrone ngandharake samubarang. Tindak tutur ilokusi uga nduweni fungsi minangka awuh pawarta kanggo nindhake samubarang uga kanggo nuduhake kekarepan panutur marang mitra tutur (Wijana, 1996:18). Miturut Searle (sajrone Nadar, 2009: 14) tindak tutur ilokusi yaiku apa kang pingin digayuh dening panutur nalika

nututurake samubarang. Miturut Searle (sajrone Tarigan, 2009: 42-43) jinise tindak tutur ilokusi diperang dadi lima. Ana lima jinis tidak tutur ilokusi antarane yaiku tindak tutur ilokusi direktif, tindak tutur ilokusi asertif, tindak tutur ilokusi komisif, deklaratif lan tindak tutur ekspresif kayata ing ngisor iki :

- (1) Tindak Tutur *ilokusi direktif* miturut (Tarigan, 2009:42) yaiku minangka tindak tutur kang ngasilake tindakan kang ditindakake panutur marang mitra tutur.
- (2) Tindak tutur *ilokusi asertif* miturut (Tarigan, 2019: 42) yaiku tindak tutur kang nglibatake panutur nalikane micara ngenani bab-bab kang dirasa bener, apa anane ora ana kang ditambah-tambah lan dikurangangi dening panutur marang mitra tutur. Tindak tutur asertif kang arupa ukara asertif adhedhasar wujud Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif sajrone Akun *Instagram @yowessory* miturut Searle (1979 sajrone Leech 1993:163-164) kaperang ana 6 yaiku (1) Nyatakake (*menyatakan*), (2) Menahi Pamanggih (*mengusulkan/memberi pndapat*), (3) Menahi Ngerti (*Memberi tahu*), (4) Nglaporake (*melaporkan*), (5) Sambat (*mengeluh*), (6) Umuk (*membual*).
- (3) Tindak tutur *ilokusi komisif* yaiku njanjeni, sumpah, nawani, dungo. Amarga tindak tutur ilokusi komisif minangka tindak tutur kang agawe panutur kaiket wektu ana ing tembe ngarep.
- (4) Tindak tutur *ilokusi deklaratif* yaiku kayata: nyerahake dhiri utawa pasrah, aweh jeneng, mblituki, nemtoake, nguweni ukuman. Miturut (Leech,1989:105) sajrone tindak

tutur ilokusi deklaratif iki ngandharake babagan panutur kang jumbuh karo kasunyatan.

- (5) Tindak tutur *ilokusi ekspresif* kayata: atur panuwun, ngucapake selamat, jaluk pangapura, nyataake sedih, seneng, pegel, nesu lan sapiturute. Saka perangan kasebut bisa diweruhi yen Tindak tutur ilokusi ekspresif yaiku nalikane panutur nuduhake sipat psikologis utawa carane pamatur ngadepi sawijining kedadeyan (Tarigan, 2009: 42).

Perlokusi

Jenis tindak tutur pungkasan yaiku tindak tutur perlokusi. Perlokusi yaiku resiko utawa efek kang ana sajrone dhiri mitra tutur sawise krungu tuturan kasebut. Miturut Levinson (1995:224) ngandharae yen tindak tutur perlokusi (*perlocutionary act*) yaiku tindak tutur diasilake saka pengaruh panutur marang mitra tutur amarga tuturan ukara lan nduweni pengaruh kanthi kahanan tuturan kasebut. Tindak tutur perlokusi yaiku tuturan kang diandharake nduweni daya pangaribawa (*perlocutionary force*) utawa efek kanggo mitra tutur (Wijana, 1996:19). Efek tawa daya pangaribawa iki bisa disengaja utawa ora *dikreasikan* dening panutur. Tindak tutur kang nduweni maksud kanggo mangaribawani lawan tutur diarani tindak tutur perlokusi (Nadar, 2009:15).

Jinis Legeyane Panutur

Legeyan miturut Pranowo (2001:487) ngandharake yen legeyan ateges tumindak panutur kang wis dadi pakulinan. Telung perangan tumindak kang bsa diwujudake panutur yaiku nalikan panutur (1) njlentrehake babagan samubarang, (2) nindakake samubarang, (3) mangaribawani mitra tutur (Searle sajrone Surana, 2015:5) Jinise tindak tutur nuduhake adhedhasar carane panutur nuturake miturut Searle

(sajrone Surana, 2015:5) kaperang dadi papat yaiku langsung, ora langsung lan blaka, ora blaka. Tuturan langsung yaiku ukara kang nduweni fungsi kanggo awèh pawarta kang nuduhake sawijine bab, ngajak, ngongkon, mrentah lan liyane.

Ora langsung yaiku mitratutur kudu goleki teges utawa kekarepan panutur satenane. Pamaca utawa mitra tutur kudu bisa nyimpulake dhewe, masia makna kasebut ora keungkap kanthi cara eksplisit. (Surana 2017:238) Blaka yaiku panutur awèh pitutur marang mitratutur kanthi cara langsung lan nggunakake tembung kang cetha. Ora blaka yaiku panutur nuduhake tuturan marang mitratutur kanthi cara langsung ananging nggunakake basa liya kang ora cetha. Dene miturut Wijana (sajrone Nadar, 2009:170) Jinis tindak tutur asertif adhedhasar legeyan saka panutur kaperang dadi papat yaiku blaka, ora blaka, langsung lan ora langsung. Kanthi cara umum, *constative* yaiku ekspresi kapercayan kang nduweni kekarepan agawe mitratutur melu percaya (Abd. Syukur 1993:16-18). Analisis ngenani perangan *constatives* ing ngisor iki nuduhake pola kayata ing ngisor iki:

- (1) *Asertif*: (Nyataake, Menèhi Ngerti, Sambat, Menèhi Pamanggih, Umuk, Nglapurake)
Nalikane panutur nyataake yen Ps lan Mitra tutur pananggape:
 - i. Kapercayan marang Ps, lan
 - ii. Maksud yen Mt percaya yen Ps.

Jinis Pananggape Mitra Tutur

Pananggape mitratutur kaperang dadi loro yaiku ditampik lan ditampa. Tindak tutur kang ditampa yaiku nalika cecaturan mitra tutur bisa nampa tuturan awit mitra tutur ngrasa yen panutur bener-bener tulus anggèné nindakake tuturan (Ibrahim, 1993:40-41). Mitra tutur bisa nampa tuturan panutur amarga ngrègani panutur kang wis menèhi tuturan asipat beik

marang mitra tutur. Dene tuturan kang ditampik miturut Ibrahim (1993:41) ngandharake yen tidak tutur kang ditampik yaiku nalikane mitra tutur ora nerima tuturane panutur. Anggoné nampik mitra tutur nduweni alesan dhewe-dhewe. Dene miturut Mangunsuwito (2002:250) tembung kang awujud tanggap iki awujud nampa utawa nggatekake. Tanggap minangka respon saka mitra tutur marang panutur.

Instagram

Ing Perkembangane jaman, *Instagram* wis dadi tren ing kalangan panganggo media sosial. Ana akeh banget medhia sosial kang ana ing sajroné aplikasi *google play store* kayata *facebook*, *twitter*, *line*, *whatsapp*, *lsp*. Sing paling narik kawigaten panliti saka saakehe medhia sosial kasebut yaiku *Instagram*. *Instagram* saka tembung “*instan*” utawa “*insta*”, kayata kamera polaroid kang biyen luwih dikenal kanthi jeneng “*photo instan*”. *Instagram* uga bisa nampilake photo-photo kanthi cara instan utawa langsung sajroné tampilane. Dene tembung “*gram*” saka tembung “*telegram*”, amarga ing sajroné carané kerja *telegram* nduweni paedah gawe ngirimake informasi marang wong liya kanthi cara kang cepet. *Instagram* uga bisa menèhi inspirasi kanggo kang gawe uga bisa ningkatake kreatifitas amarga sajroné *instagram* nduweni fitur kang bisa ndadeake foto dadi luwih apik, luwih artistik lan bisa dadi luwih narik kawigaten (Atmoko, 2012:10).

Akun Instagram @yowessory

Akun *instagram @yowessory* saka tembung “*yowes*” kang nuduhake yen dheweke ngalah, utawa pasrah kanthi basa Indonesia nduweni makna “*yasuda*”. Dene arti tembung “*sory*” saka basa Inggris kang nduweni makna “*ma’af*” utawa ing

basa jawa “*sepurane*” dadi teges akun instagram @yowessory yaiku “*yawis sepurane*” utawa “*yaudah ma'af*”. Akun iki digawe wiwit taun 2014 tanggal 9 Oktober lan isih *aktif* nganti saiki. Akun iki uga wis mosting 2.124 gambar kang isine ukara-ukara lan isih akeh banget *postingan* bentuk liyane. Banjur wis dimeluni 456ewu panganggo *instagram* nuduhake yen akun iki dinikmmati dening masyarakat. Kang nduweni akun *Instagram @yowessory* yaiku Mas Adam, saka kutha Solo. Dheweke ngandharake yen akun @yowessory awale amung akun *alternatif* ora akun pribadhi kang dadi utama, ananging tanpa disangka saka akun *alternatif* kasebut bisa narik kawigaten masyarakat utamane panganggo *instagram*.

Lelandhesan Teori kanggo Panliten

Sajrone panliten iki nggunakake teori pragmatik Miturut Tarigan (2009: 29) pragmatik yaiku telaah ngenani makna kang gegayutan karo aneka situasi ujaran. Miturut Searle (sajrone Tarigan, 2009: 42-43) jinise tindak tutur ilokusi diperang dadi lima. Ana lima jinis tidak tutur ilokusi antarane yaiku tindak tutur ilokusi direktif, tindak tutur ilokusi asertif, tindak tutur ilokusi komisif, deklaratif lan tindak tutur ekspresif. Tindak tutur asertif kang arupa ukara asertif sajrone Akun Instagram @yowessory miturut Searle (1979 sajrone Leech 1993:163-164) kaperang ana 6 yaiku (1) Nyatakake (*menyatakan*), (2) Menehi Pamanggih (*mengusulkan/memberi pendapat*), (3) Menehi Ngerti (*Memberi tahu*), (4) Nglaporake (*melaporkan*), (5) Sambat (*mengeluh*), (6) Umuk (*membual*). Instagram uga bisa menehi inspirasi kanggo kang gawe uga bisa ningkatake kreatifitas amarga sajrone instagram nduweni fitur kang bisa ndadeake foto dadi luwih apik, luwih artistik lan bisa dadi luwih narik kawigaten (Atmoko, 2012:10).

METODHE PANLITEN

Metodhe panliten basa yaiku dhasare nliti dumadine basa sajrone cecaturan ing urip bebrayan (Zaim, 2014:11). Metodhe panliten yaiku minangka ilmu teges cara nggayuh tujuwan sajrone panliten lan ngandhut bab maneka warna perkara kang dijletrehake lan dipecahake kanggo bisa dimangerteni (Nugrahani, 2014:42).

Jinise Panliten

Jinis panliten iki kalebu paniten basa kang nggunaake metodhe panliten kualitatif lan diandharake kanthi deskriptif. Panliten deskriptif yaiku panliten kang adhedhasar fakta kang ana utawa nyata, sahingga dhata kang diasilake utawa kang dicathet arupa basa kang diomongake kang asipat kaya potret utawa paparan saanane. Panliten deskriptif iki nduweni ancas gawe ngandharake asil analisis kanthi cara ndeskripsiake wujud tindak tutur kang ana ing saben tuturan sajrone akun instagram @yowessory. Miturut Emzir Diarani panliten kualitatif amarga ing sajrone panliten iki panliti nduweni kuwasa k kanggo nemtoake samubarang kang dibutuhake ing sajrone punjere panliten lan mbiji sawijining kahanan. Panliten iki ngandharake ukara asertif nuturi sajrone akun instagram “yowessory” kang digayutake karo konteks tindak tutur.

Sumber Dhata

Sumber data sajrone panliten iki yaiku saka akun instagram @yowessory. Akun instagram @yowessory bisa diarani sumber dhata tuturan kang nduweni isi tuturan ngenani bab tresna campur sindhiran.

Dhata

Sakabehane asil kang ana ing lapangan kanthi kanyatan kang bisa dadi srana kanggo nyusun cathethan sajrone panliten iki diarani dhata. Dhata kudu nduweni sipat kang jumbuh marang kanyatan kang ana lan ora ana owah-owahan utawa tambahan

kang ora padha karo kasunyatan (Mursidin, 2010: 169). Sajrone panliten iki ngunaake dhata yaiku ukara kang dijipuk saka medhia sosial akun instagram @yowessory. Akun instagram @yowessory dhewe kalebu akun kang misuwur amarga wis nduweni panganggo 457 ewu wong lan uwis mosting 1984 ewu foto utawa konten dirasa cukup agawe sumber dhata sajrone panliten iki.

Instrumen Panliten

Instrumen panliten yaiku piranti kang dibutuhake kanggo ngumpulake dhata utawa pawarta kang bakal diteliti sajrone panliten. miturut Sanyono (2013: 59) yen panliten kualitatif nggunakake instrmen panliti dhewe. Instrument panyengkuyung yaiku ukara sajrone akun *instagram @yowessory*. Miturut Sugiyono (2012: 102) instrumen panliten yaiku sawijine alat kanggo ngukur fenomena alam utawa sosial apa kang bakal diamati. Panliten iki nggunakake instrumen panliten yaiku:

- a. Panliti yaiku minangka pawongan kang nggolek lan ngolah dhata.
- b. Leptop lan hp kang ana *kuotane* minangka salah siji piranti kang digawe nggarap sumber dhata kang awujud akun *instagram @yowessory*.
- c. Piranti kanggo nulis kang digawe nulis bab-bab kang diperlokake kayata buku, alat tulis. Piranti kanggo nulis minangka instrumen panyengkuyung.

Tata Cara Ngumpulake Dhata

Tata cara ngumpulake dhata sajrone panliten kualitatif Mitrut (Emzir 2010: 6) arupa (1) dhata kanthi bentuk pitakonan umum partisipan gawe ngasilake jawaban-jawaban, (2) dhata tembung-tembung (teks) utawa dhata gambar (*picture*) (3) Infomasi saka saitik individu utawa situs. Teknik kang wis diandharake ing dhuwur cocok banget

kanggo panliten ini amarga sajrone panliten iki, tata cara ngumpulake dhata kang digunaake yaiku kanthi cara *screenshot* utawa dokumentasi lumantar jepretan layar kang ana ing *Hp (Handphone)*. Banjur nggoleki dhata kang arupa cathetan, instagram, photo-photo, tulisan kang jumbuh karo judhul panliten iki. Sajrone tata cara dokumentasi kang digunaake supaya bisa mangerteni gambaran ngenani dhata kang bakal diteliti lan selaras karo judhul panliten. Saka teknik dokumentasi kasebut dhata bisa dipercaya lan bisa dianggep apa anane ora ana tambahan lan kurangane. Data sajrone panliten iki dijikuk saka narasi, utawa foto kang ana teks e lan bisa dideleng saka caption utawa katrangan foto sajrone akun instagram “yowessory” Amarga sajrone akun instagram “yowessory” akeh teks utawa cecaturan bab nuturi, sindiran, nyataake lan liyane kang ngandhut tindak tutur asertif kang isih perlu gawe dikaji lan diteliti. Saka panliten iki ngasilake wujud kayata ukara-ukara asertif utamane tindak tutur ilokusi nuduhake kang ana sajrone akun instagram “yowessory”. Teknik liyane kang digunaake ngumpulake dhata yaiku teknik maca lan nyanthet kanthi cara cermat lan teliti.

Tata Cara Analisis Dhata

Tata cara analisis data sajrone panliten iki yaiku dilaksanakake kanthi cara langkah-langkah kang ana ing ngisor iki:

- (1) Milih ukara kang ana ing sajrone akun instagram @yowessory kang kalebu ukara asertif.
- (2) Dhata arupa ukara asertif sajrone akun instagram @yowessory ditulis ing sajrone panliten kanggo dhata.
- (3) Data kang uwis ditranskripsiake banjur digolongake miturut peranan tindak tutur asertif.

- (4) Banjur dhata dianalisis adhedhasar wujud ukara asertif, jinis tindak tutur nuduhake/asertif, legeyane panutur lan pananggape mitra tutur.
- (5) Nyimpulake panliten.

Tata Cara Nyuguhake Dhata

Tata cara nyuguhake asil dhata sajrone panliten, Sudaryanto (1993:145) ngandharake yen ana loro yaiku kanthi cara formal lan informal. Sajrone panliten iki dhata disuguhake kanthi cara informal. Metodhe informal sing digunakake yaiku kanthi cara asil analisis dhata disuguhake kanthi wujud jlentrehan kang nggunakake ukara-ukara sing bisa dimangerteni. Tuladhane kaya dhata ing ngisor iki:

ANDHARAN

Wujud Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif sajrone Akun Instagram @yowessory

Ana ing ngisor iki bakal diandharake asil saka panliten ngenani tidak tutur asertif kang arupa ukara asertif adhedhasar wujud Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif sajrone Akun Instagram @yowessory

Jinis tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif sajrone Akun Instagram @yowessory

Miturut Searle (1979 sajrone Leech 1993:163-164) kaperang ana 6 yaiku (1) Nyatakake (*menyatakan*), (2) Menehi Pamanggih (*mengusulkan/memberi pendapat*), (3) Menehi Ngerti (*Memberi tahu*), (4) Nglaporake (*melaporkan*), (5) Sambat (*mengeluh*), (6) Umuk (*membual*).

Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif Nyatakake

Pacaturan iki bisa dianggep nyatakake yen sajrone pacaturan iki ngandhut bab kang dianggep panutur bener lan pener. Kayata dhata ing ngisor iki kang ngandhut ukara asertif sajrone pacaturan kang ana ing akun *instagram @yowessory*.

- (1) @yowessory: Mungkin bener, sepiro gedhe usahaku nglalekne kowe, sepiro akehe buku-buku coro nglalekne sing wis tak woco... Tetep wae, kowe iseh mlaku-mlaku neng sirahku, Malah soyo cetho.
@guntoroariyadi: Wes suwe we ra rene, we lungu mung masalah sepele.. we golek liyane!!

<https://www.instagram.com/p/B9uGh2rAZMF/>

(dideleng 6 April 2020)

Saka dhata (1) *Postingan* 14 Maret 2020 pacaturan ing ndhuwur kalebu tindak tutur nuduhake/asertif nyatakake. Wujud asertif kasebut dibutekake saka ukara “*Mungkin bener*”. Jinis asertif nyatakake dibutekake saka ukara “*sepiro gedhe usahaku nglalekne kowe, sepiro akehe buku-buku coro nglalekne sing wis tak woco... Tetep wae, kowe iseh mlaku-mlaku neng sirahku, Malah soyo cetho.*” Lan nduweni fungsi kanggo nuduhake yen dheweke angel nglalikake wong kang ditresnani.

Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif Menehi Pamanggih

Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif menehi pamanggih (*Mengusulkan*) minangka tindak tutur kang ditindakake dening panutur kanggo menehi anjuran utawa aweh pendhapat. Wujud tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif menehi pamanggih ana nalikane mitra tutur butuhake pamanggih.

- (17) @yowestalk: Mas, pas nesu pacarku ga sengojo ngomong ttg kahananku sing ga due, priapun ya mas?
@yowessory: Jawaban: sengojo utowo ora, jane ora pas wae. Tapi jenenge wong nesu, omongan opo wae kuwi konteks e dadi landep.. Nek emang ora sengojo, lan gelem njaluk ngapuro, coba kei kesempatan meneh dinggo ora mbaleni kesalahan kuwi. Tur dinggo awakmu yo ojo dadi bensin sing isoh ggaw geni kuwi gedhe. Menowo nesune sing ra kekontrol kuwi mergo skapmu.. nek pasanganmu tipe sing koyo ngono, seneng ngungkit-ngungkit kesalahanmu utowo kekuranganmu, isoh dadi sukben pas nesu

meneh, de'e yo bakal ngungkit-ngungkit meneh.

https://www.instagram.com/p/B9_VHggK7R/

(dideleng 6 April 2020)

Saka dhata (17) *Postingan* 21 Maret 2020 pacaturan ing ndhuwur kalebu tindak tutur nuduhake/asertif Menehi Pamanggih. Wujud asertif kasebut dibuktekake saka ukara “*sengojo utowo ora, jane ora pas wae*”. Jinis asertif menehi pamanggih dibuktekake saka ukara “*Tapi jenenge wong nesu, omongan opo wae kuwi konteks e dadi landep..*” Lan nduweni fungsi kanggo menehi pamanggih yen wong nesu kuwi bisa wae medeni, dadi yen bisa aja nggawe wong nesu utawa aja nganggu wong kang lagi panas atine.

Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif Menehi Ngerti

Pacaturan iki bisa dianggep tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif menehi ngerti yen sajrone pacaturan iki ngandhut bab kabecikan kang dianggep panutur bener lan pener kanggo urip bebrayan. Nduweni fungsi kanggo menehi ngerti marang pawogan kang durung ngerti utawa urung cetha.

(30) @yowessory: Nek hubunganmu, kowe seng biasane mulai obrolan dhisek, seng selalu ngabari dhisek, seng nek entuk balesan ratau dibales dhowo, seng selalu minta ma'af padahal ora salah, seng selalu nuruti pengene ben ora nesu... Pliss, kowe ki puekok.

@handilintar: YAK MUNDUUUUURRRR

<https://www.instagram.com/p/B9-yEXvgJE/>

(dideleng 6 April 2020)

Saka dhata (30) *Postingan* 21 Maret 2020 pacaturan ing ndhuwur kalebu tindak tutur nuduhake/asertif Menehi Ngerti. Wujud asertif kasebut dibuktekake saka ukara “*Nek hubunganmu,*”. Jinis asertif menehi pamanggih dibuktekake saka ukara “*Pliss, kowe ki puekok*”, Lan nduweni fungsi kanggo menehi ngerti

yen kowe ki puekok, amarga hubungan sing wis ra sehat ananging isih wae diteruske. Aja nganti nyiksa awakdhewe kanggo bahagiane wong liya.

Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif Nglapurake

Tindak tutur ilokusi nuduhake/Asertif *nglapurake (melaporkan)* minangka tindak tutur kang ditindakake dening panutur isine ngenani laporan (*pemberitahuan*) utawa tumindak nuturake bab kang ngandharake ngenani pawarta kahanan kang dumadi.

(76) @yowestalk; mas adam, aku ndue bojo tapi bojoku ijek gondeli mantane, mergo pas sakdurunge rabi karo aku dee ndue yang dan dee ngomong yen ra seneng karo aku, dee ngrabi aku mung mergo tanggung jawab tok (aku hamil diluar nikah) tapi aku sak omah karo dee ratau digagas lan ora dinafkahi. Posisi aku wes isi 5sasi mas, opo kui sing dimaksud tanggung jawab? Tpi untunge keluargane do peduli karo aku mas.. tapi yen gur di anggep patung karo dee aku suwe” yo ora betah mas, aku kudu bersikap pie menurutmu? Tulung jawab curhatku mas.

<https://www.instagram.com/p/B98Vmg8AbLD/>

(dideleng 6 April 2020)

Saka dhata (76) *Postingan* 20 Maret 2020 pacaturan ing ndhuwur kalebu tindak tutur nuduhake/asertif nglapurake. Wujud asertif kasebut dibuktekake saka ukara “*“mas adam, aku ndue bojo tapi bojoku ijek gondeli mantane,*”. Jinis asertif nglapurake dibuktekake saka ukara “*mergo pas sakdurunge rabi karo aku dee ndue yang dan dee ngomong yen ra seneng karo aku, dee ngrabi aku mung mergo tanggung jawab tok (aku hamil diluar nikah) tapi aku sak omah karo dee ratau digagas lan ora dinafkahi.*” Lan nduweni fungsi kanggo sajrone urip bebrayan aja nganti nglakoni bab kang neko-neko amarga bakal getun mburi.

Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif Sambat

Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif sambat (mengeluh) yaiku anane sambatan ing sajrone cecaturan, banjur anane solusi saka sambatan kang diandharake bisa saka panutur utawa mitra tutur.

(81)@yowessory: Kene ngati-ati sing omongan ben ora nglarani ati.. Etapi wong liyo malah waton nyeplos sakpenake dhewe tanpo gagas atine kene.. Meh melu-melu kok yo ra tegalan, Dadi wong rapenakan ki rapenak..

@iosand: aq anggep, aq tau ngunu nang wong liyo, hla saiki balesane.. ngunu wae sih.. mergo aq wonge lalenan..

<https://www.instagram.com/p/B-eK7eigy1X/>

(dideleng 6 april 2020)

Saka dhata (81) *Postingan* 2 April 2020 pacaturan ing ndhuwur kalebu tindak tutur nuduhake/asertif sambat. Wujud asertif kasebut dibuktekake saka ukara “Kene ngati-ati sing omongan ben ora nglarani ati..” Jinis asertif sambat dibutekake saka ukara “Etapi wong liyo malah waton nyeplos sakpenake dhewe tanpo gagas atine kene.. Meh melu-melu kok yo ra tegalan, Dadi wong rapenakan ki rapenak..”, Lan nduweni fungsi kanggo kita supaya ngati-ngati nalikane micara aja nganti nglarani wong liya.

Tindak Tutur Ilokusi Nuduhake/Asertif Umuk

Tindak tutur ilokusi nuduhake/asertif umuk (membual) yaiku tindak tutur kang ngandhut bab umuk (omong kosong). Nduweni fungsi kanggo gawe bungah sawetara, ngrayu supaya narik kawigaten.

(113)@yowessory: Nek corona wis ilang, tak jak motoran neng bromo ya dik..

@yully_maholtra: Aku uwis pernah min...

karo mantanku, Motoran ket solo sampe bromo PP.. pacaran 7th eh kandasss..

<https://www.instagram.com/p/B-MSe3WAdQK/>

dideleng 6 april 2020

Saka dhata (113) *Postingan* 28 Maret 2020 pacaturan ing ndhuwur kalebu tindak tutur nuduhake/asertif Umuk. Wujud asertif kasebut dibuktekake saka ukara

“Nek corona wis ilang,” Jinis asertif umuk dibutekake saka ukara “tak jak motoran neng bromo ya dik..”, Lan nduweni fungsi kanggo mbungah ne ati yen bakale diajak motoran dolan adoh yen corona wis ilang, masia ora ngerti sida apa ora.

Pamrayoga

Adhedasar saka asil panliten ngenani ukara asertif sajrone akun *instagram* @yowessory, Saran sajrone panliten iki kanggo panliti sabanjure bisa dimangerteni dene saben tuturan nduweni teges kang beda gumantung saka kahanan panutur supaya asile panliten kang ditliti bisa sae. Panliti rumangsa yen panliten iki isih akeh kurange. Mula saka kuwi panliten ukara asertif sajrone akun *instagram* @yowessory, isih perlu dirembakake supaya luwih sampurna. Utamane sajrone akun *instagram* uga bisa dadi medhia kang ngrembakake basa jawa supaya ora ilang jawane.

Kapustakan

Buku:

Atmoko Dwi, Bambang. 2012. *Instagram Handbook Tips Fotografi Ponsel*. Jakarta: Media K.

Chaer, A. 2009. *Pengantar Semantik Bahasa Indonesia*. Jakarta: Rineka Cipta.

Chaer, Abdul dan Leonie Agustin. 2010. *Sosiolinguistik Perkenalan Awal*. Jakarta: Rineka Cipta.

Emzir. 2010. *Metodologi Penelitian Kualitatif: ANALISIS DATA*. Jakarta: Rajawali Pers.

Ibrahim. Abd. Syukur, 1993. *Kajian Tindak Tutur*. Surabaya: Usana Offset Printing.

Leech, Geoffrey. 1993. *Prinsip-prinsip Pragmatik*. Terjemahan M. D. D Oka saka judhul asli “*The Principles of Pragmatics*” Jakarta: Universitas Indonesia.

Lubis, A Hamid Hasan. 2011. *Analisis Wacana Pragmatik*. Bandung: Angkasa.

Mangunsuwita. S. A. 2002. *Kamus Bahasa Jawa: Jawa-Indonesia*. Bandung: Irama Widya

Mulyana. 2005. *Kajian Wacana*. Yogyakarta : Tiara wacana.

Nadar, FX. 2009. *Pragmatik dan Penelitian Pragmatik*. Yogyakarta: Graha Ilmu.

Nugrahani, Farida. 2014. *Metode Penelitian Kualitatif dalam Penelitian Pendidikan Bahasa*. Surakarta: - (PDF online)

Poedjosoedarmo, Soepomo, Tanpa Tahun, "Komponen Tutar", Yogyakarta: IKIP Sanata Dharma Yogyakarta

Pranowo, Sudaryanto. 2001. *Kamus Pepak Basa Jawa*. Yogyakarta: Badan pekerja Kongres Bahasa Jawa.

Rahardi, Kunjana. 2005. *Pragmatik: Kesantunan Imperati Bahasa Indonesia*, Jakarta: Erlangga.

Sanyono. 2013. *Metodologi Penelitian Kualitatif, Kuantitatif, dan R&D*. Bandung: Alfabeta.

Sudaryat, Yayat. 2006. *Makna Dalam Wacana Prinsip- Prinsip Semantik dan Pragmatik* : Bandung.

Sudaryanto. 1993. *Metodhe dan Aneka teknik Analisis Bahasa Pengantar Penelitian*. Yogyakarta: Duta Wacana University Press.

Sugiyono. 2012. *Metode Penelitian Kuantitatif Kualitatif Dan R&D*. Bandung: Alfabeta.

Tarigan, H.G.2009. *Pengajaran Pragmatik*. Bandung: Angkasa.

Wijana, I Dewa Putu. 1996. *Dasar- Dasar Pragmatik*. Yogyakarta: Andi Press.

Zaim, M. 2014: *Metode Penelitian Bahasa: Pendekatan Struktural*, Lampung: Sukabina Press.

Jurnal:

Surana, 2005., Et Al. "Variasi Bahasa dalam Stiker Humor (Doctoral dissertation, Universitas Gadjah Mada)" (online) sajrone http://etd.repository.ugm.ac.id/index.php?mod=penelitian_detail&sub=PenelitianDetail&act=view&typ=html&buku_id=87892

[&obyek_id=4](#) (Dideleng 29 November 2019)

Surana, S. 2017. Inferensi dan Problematika Pembelajaran Analisis Wacana. *Fkip E-Proceeding*,237-244. (online) sajrone <https://jurnal.unej.ac.id/index.php/fkip-e-pro/article/view/4878> (dideleng 03 Maret 2020)

Surana, S.2017. Aspek Sociolinguistik Dalam Stiker Humor. *Lokabasa*. 8(1), 86-100. (online) sajrone <https://ejournal.upi.edu/index.php/lokabasa/article/view/15970/0> (dideleng 03 maret 2020)

Skripsi

Ekawati. Sunu. 2016. *Tindak Tutar Ilokusi Dakwah K.H. Anwar Zahid Sajrone SPengajian Umum Ing Desa Kanoreejo Kecamatan Rengel Kabupaten Tuban*. Surabaya: Jurusan PBD-FBS-Unesa.

Indria, Novi. 2020. *Tindak Tutar Asertif ing Pasar Songgolangit, Banyudono, Kabupaten Ponorogo*. Surabaya: Jurusan PBD-FBS-Unesa.

Rizqian. 2017. *Tindak Tutar Ilokusi Dakwah K.H. Ghofur Sajrone Pengajian Umum Ing Desa Putat Kecamatan Turi Kabupaten Lamongan*. Surabaya: Jurusan PBD-FBS-Unesa.

Instagram:

<https://www.instagram.com/yowessory/>

<https://www.instagram.com/p/B-MSe3WAdQK/>

<https://www.instagram.com/p/B-eK7eigy1X/>

<https://www.instagram.com/p/B9-yEXvgJE/>

<https://www.instagram.com/p/B98Vmg8AbLD/>

<https://www.instagram.com/p/B9 -VHggK7R/>

<https://www.instagram.com/p/B9uGh2rAZMF/>

<https://www.instagram.com/p/B90vv5OAltS/>